

УНИВЕРЗИТЕТ У НОВОМ САДУ

ПРИРОДНО-МАТЕМАТИЧКИ ФАКУЛТЕТ

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ
кандидата Елеоноре В. Бошковић

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
<p>1. Датум и орган који је именовео комисију 18.07.2019. год., Електронска Седница Наставно-научног већа Природно-математичког факултета Универзитета у Новом Саду</p> <p>2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:</p> <p>др Јелена Вукојевић, редовни професор, ужа научна област: Алгологија и микологија, датум избора: 25.04.2005. год., Биолошки факултет, Универзитет у Београду, председник.</p> <p>др Маја Караман, ванредни професор, ужа научна област: Микробиологија, датум избора: 15.05.2015. год., Природно-математички факултет, Универзитет у Новом Саду, ментор.</p> <p>Др Владислава Галовић, виши научни сарадник; ужа научна област: Биотехничке науке, научна дисциплина: Генетика и оплемењивање шумског и украсног дрвећа, датум избора: 27.05.2019. год., Институт за низијско шумарство и животну средину, Универзитет у Новом Саду, ментор.</p> <p>Др Ивица Тамаш, научни сарадник, ужа научна област: Микробиологија, датум избора: 21.12.2016. год., Природно-математички факултет у Новом Саду; Универзитет у Новом Саду, члан</p> <p>Др Наташа Кочиш Тубић, научни сарадник, ужа научна област: Генетика, датум избора: 30.09.2015. год., Природно-математички факултет, Универзитет у Новом Саду, члан.</p> <p>Др Зоран Галић, научни саветник, ужа научна област Биотехничке науке, научна дисциплина: шумарство, датум избора: 27.03.2013. год., Институт за низијско шумарство и животну средину, Универзитет у Новом Саду, члан.</p>
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
<p>1. Име, име једног родитеља, презиме: Елеонора, Владо, Бошковић (рођ. Чапеља)</p> <p>2. Датум рођења, општина, држава: 03.05.1987. Нови Сад, Хероја Пинкија 75</p>

<p>3. Назив факултета, назив студијског програма дипломских академских студија – мастер и стечени стручни назив</p> <p>Природно-математички факултет, Универзитет у Новом Саду, Департман за биологију и екологију, дипломске академске – мастер студије, мастер биолог, модул: Молекуларна биологија</p> <p>4. Година уписа на докторске студије и назив студијског програма докторских студија 2012. год., Доктор наука – Биолошке науке</p> <p>5. Назив факултета, назив магистарске тезе, научна област и датум одбране: –</p>
<p>6. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука: –</p>
<p>III НАСЛОВ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:</p> <p>"Молекуларни и морфолошки диверзитет популација гљива родова <i>Marasmius</i> Fr. 1836, <i>Mycetinis</i> Earle 1909 и <i>Gymnopus</i> (Pers.) Gray 1821 у шумским екосистемима Националних паркова Србије и Црне Горе"</p>
<p>IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ: Навести кратак садржај са назнаком броја страна, поглавља, слика, шема, графикана и сл.</p> <p>Ова докторска дисертација, написана на 131 страни, садржи 8 поглавља, 49 слика, 31 табелу, 129 литературна навода и 10 прилога.</p> <p>Прво поглавље – Увод (2 стране). Приказује увод у проблематику истраживања дисертације.</p> <p>Друго поглавље – Општи део (36 страна) У првом потпоглављу дати су подаци о систематици, животном циклусу, популационој структури и филогенији раздела Basidiomycota, са посебним освртом на агарикоидну групу гљива. Друго потпоглавље даје детаљан приказ молекуларних метода корићених у овој дисертацији. У трећем потпоглављу дат је детаљан преглед родова и врста испитиваних у овом раду.</p> <p>Треће поглавље – Циљ рада (1 страна). Обухвата преглед општих и специфичних циљева.</p> <p>Четврто поглавље – Материјал и методе(16 страна). Садржи 5 потпоглавља, у складу са претходно дефинисаним циљевима истраживања.</p> <p>Пето поглавље – Резултати и дискусија (33 стране). Укључује све експериментално добијене резултате и њихову дискусију.</p> <p>Шесто поглавље – Закључци(2 стране). Релевантни закључци (изнети у целини) сачинени су у складу са постављеним циљевима.</p> <p>Седмо поглавље – Литература (8 страна). Списак литературе садржи 129 литературна навода.</p>

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Наслов – јасно формулисан и индикативан, у складу са тематиком и садржајем дисертације.

Садржај – представља преглед основних поглавља и потпоглавља дисертације чиме омогућава ефикасну претрагу, као и јасан преглед свих битних целина.

Увод – пружа увод у проблематику истраживања и даје сажет опис самих поглавља дисертације.

Комисија сматра да је наслов рада прецизно формулисан, садржај прегледан, а увод концизан и информативан.

Општи део– подељен је у 3 потпоглавља. Прво потпоглавље обухвата приказ основних карактеристика гљива раздела Basidiomycota, укључујући њихову систематику, опште карактеристике и структуру ћелија, животне циклусе и процесе полног начина размножавања. Поред тога, дат је увид у њихову популациону структуру и проблем дефинисања јединки, као и основе филогеније агарикоидних гљива и филогенетске односе у оквиру рода *Marasmius*. У другом потпоглављу приказане су основне молекуларне методе које се користе у таксономији, екологији и популационој генетици макрогљива, са посебним освртом на методе ISSR (eng. Inter Simple Sequence Repeats) и секвенционирање познатих региона генома гљива од којих су у овом истраживању коришћена три маркера (ITS, LSU и EF-1 α). У трећем делу је дат преглед испитиваних родова макрогљива: *Marasmius* Fr. 1836, *Mycetinis* Earle 1909 и *Gymnopus* (Pers.) Gray 1821, као и анализираних врста: *Marasmius rotula* (Scop.) Fr., *Marasmius bulliardii* Quél., *Marasmius torquescens* Quél., *Marasmius oreades* (Bolton) Fr., *Marasmius anomalus* Lash, *Marasmius epiphyloides* (Rea) Sacc. & Trotter (Pers.) Fr., *Mycetinis alliaceus* (Jacq.) Earle ex A.W. Wilson & Desjardin, *Gymnopus androsaceus* (L.) Della Maggiora & Trassinelli.

Комисија сматра да општи део пружа адекватан приказ проблематике ове докторске дисертације.

Циљеви истраживања, су јасно дефинисани, и представљени као специфични циљеви:

- Одређивање макроскопских и микроскопских карактеристика плодних тела анализираних врста и њихове варијабилности између популација
- Одређивање утицаја климатских фактора (температура ваздуха, релативна влажност ваздуха, моментална влажност земљишта, количина атмосферских падавина и pH земљишта) на варијабилност морфолошких карактера у испитиваним популацијама
- Идентификација јединки, применом молекуларне методе (ISSR)
- Одређивање бројности и распрострањења јединки на одређеним локалитетима у оквиру националних паркова Србије (НП Копаоник, НП Тара, Стара планина) и Црне Горе (НП Биоградска гора)
- Одређивање основних популационо-генетичких параметара (Fst индекс, AMOVA, UPGMA)
- Анализа филогенетских односа у оквиру анализираних врста рода *Marasmius*
- Процена стања популација и предлог даљих смерница за истраживање биодиверзитета анализираних и других врста макрогљива

Комисија сматра да су циљеви рада ове докторске дисертације јасно и коректно дефинисани.

Експериментални део– детаљно су описане све фазе рада. Обухвата приказ метода за сакупљање материјала, приказ испитиваних локалитета, приказ метода за морфолошку и молекуларну анализу (изолација ДНК, ланчана реакција полимеризације (енг. Polymerase chain reaction, PCR), електрофореза, ISSR метода (енг. Inter Simple Sequence Repeats), секвенционирање познатих региона генома) и приказ метода и програма коришћених за обраду података.

Комисија сматра да примењене методе, као савремене и адекватне, омогућавају добијање валидних научно-истраживачких резултата. Осим тога, експериментално добијени подаци коректно су статистички обрађени.

Резултати и дискусија – садрже 5 потпоглавља.

У првом потпоглављу приказани су резултати морфолошке анализе свих 8 испитиваних врста – опис, фотографије и цртежи микроморфолошких карактера дати су за све анализиране врсте, док је за врсте које су сакупљене у већем броју (више од 10) дат приказ мерења макроморфолошких података.

У другом потпоглављу приказани су резултати статистичке обраде макроморфолошких карактера у популацијама врста *M. alliaceus* и *G. androsaceus*.

У трећем потпоглављу дати су резултати идентификације јединки ISSR методом за популације *M. alliaceus*, *G. androsaceus* и *M. rotula*. Добијени резултати упоређени су са резултатима сличних истраживања која су се већином бавила истраживањима ектомикоризних врста гљива с обзиром на одсуство релевантних литературних података за сапротрофне врсте (којима и припадају анализиране врсте).

У четвртном потпоглављу приказани су резултати одређивања параметара генетичке варијабилности за популације врста *M. alliaceus* и *G. androsaceus*. Дискусија је базирана на подацима о генетичкој варијабилности код других врста макрогљива, с обзиром на то да у литератури нема података о испитиваним врстама.

У петом потпоглављу приказани су резултати филогенетске анализе врста у оквиру рода *Marasmius* које су присутне у Европи. Дискусија се заснива на поређењу добијених резултата са филогенетским истраживањима рода *Marasmius* из других крајева света.

Посебан значај ове докторске дисертације огледа се у продубљивању знања о популацијама сапротрофних макрогљива припадника родова *Marasmius*, *Mycetinis* и *Gymnopus* које су релативно слабо истражене код нас (Србија), али и у свету. За подручје шумских екосистема Националних паркова Србије и Црне Горе представљају прелиминарна истраживања. Такође, по први пут филогенетска анализа је обухватала представнике свих секција рода *Marasmius* присутних у Европи, што није био случај у досадашњим филогенетским истраживањима овог рода.

Комисија сматра да су резултати приказани прегледно и систематично, те да су убедљиво продискутовани, у складу са доступним литературним подацима.

Закључци – сумирају чињенице изложене у претходном поглављу

Комисија сматра да су закључци, утемељени на добијеним експерименталним подацима, коректно изведени.

VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ НА ОСНОВУ РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

Таксативно навести називе радова, где и када су објављени. Прво навести најмање један рад објављен или прихваћен за објављивање у часопису са ISI листе односно са листе министарства надлежног за науку када су у питању друштвено-хуманистичке науке или радове који могу заменити овај услов до 01. јануара 2012. године. У случају радова прихваћених за објављивање, таксативно навести називе радова, где и када ће бити објављени и приложити потврду о томе.

Радови и саопштења проистекли из истраживања у оквиру рада на докторској дисертацији

M₂₃ Рад у међународном часопису

1. **Bosković E**, Galovic V, Karaman M. 2019. Spatial distribution of genets in populations of Saprotrophic basidiomycetes, *Mycetinis alliaceus*, *Marasmius rotula* and *Gymnopus androsaceus*, from Serbian and Montenegrin forests. Archives of Biological Sciences 25–25, doi:10.2298/abs190218025b.

M₅₁ Рад у водећем националном часопису

1. **Bošković E**, Karaman M, Galović V. 2017. Spatial distribution of saprotrophic fungi *Marasmius rotula* on Mt. Stara planina, Zbornik Matice srpske za prirodne nauke 133:143-150.

M₃₄ Саопштење са међународног скупа штампано у изводу

1. **Bošković E**, Karaman M, Galović V. 2018. Distribution of individuals in population of Basidiomycetes *Mycetinis alliaceus*, *Marasmius rotula* and *Gymnopus androsaceus* from Serbian and Montenegro forests, 7th Balkan Botanical Congress, 10-14 September, Novi Sad, Serbia, pp. 193

M₆₄ Саопштење са скупа националног значаја штампано у изводу

1. **Bošković E**, Галовић В, Стојковић К, Караман М. 2018. Просторна дистрибуција и бројност генета у популацијама врсте *Gymnopus androsaceus*, Други конгрес биолога Србије, 25-30 септембар, Кладово, Србија, стр. 202

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

- Анализом морфолошких података испитиваних врста утврђено је да су добијени подаци у складу са подацима из литературе (Antonín и Noordeloos, 2010).
- Врста која је најчешће налажена на испитиваним локалитетима током 3 године истраживања је *Mycetinis alliaceus*
- РСА анализом популација врсте *M. alliaceus* (Копаник, Биоградска гора и Стара планина) је показано да долази до делимичног издвајања популације Стара планина у односу на испитиване морфолошке карактере, а код популације са локалитета Биоградска гора уочена је највећа хетерогеност у испитиваним карактерима.
- РСА анализом популација врсте *G. androsaceus* са два различита локалитета (Тара и Копаник), уочено је да нема јасног издвајања популација, односно испитиване популације су показале хетерогеност у испитиваним морфолошким карактерима
- Анализом корелација између мерених морфолошких карактера и фактора средине уочено је да код врсте *M. alliaceus* постоји статистички значајна ($p < 0.05$) позитивна корелација између влажности ваздуха и количине падавина и пречника и дужине шешира, док је статистички значајна ($p < 0.05$) негативна корелација уочена између средње температуре ваздуха, влажности и рН вредности земљишта.
Код врсте *G. androsaceus* уочена је статистички значајна позитивна корелација количине падавина са пречником шешира, док је код осталих фактора (средња температура ваздуха, релативна влажност ваздуха, влажност земљишта и рН) уочена статистички значајна ($p < 0.05$) негативна корелација са пречником шешира.
- Одређивањем броја и величине генета ISSR методом у популацијама врста *M. alliaceus*, *M. rotula* и *G. androsaceus* утврђено је да ове врсте формирају релативно мале генете (од неколико десетина цм до 15м) који се налазе у релативној близини једни од других (неколико м)
- Одређивањем параметара молекуларног диверзитета (AMOVA, Fst) код популација врста *M.*

alliaceus и *G. androsaceus* утврђено је да су популације обе испитиване врсте значајно генетички диференциране (F_{st} вредности веће од 0.25) односно да постоји мали проток гена између њих

- Такође, код врсте *M. alliaceus* уочено је да је груписање популација на UPGMA дендрограму у сагласности са груписањем које је добијено по Еуклидијевим дистанцама. Код обе анализе уочено је да су популације са Копаоника и Биоградске горе ближе у односу на популацију са Старе планине која се јасно издваја у посебан кластер, па се може претпоставити да је варијабилност морфолошких карактера код испитиваних популација врсте *M. alliaceus* претежно генетички детерминисана.

- У овом истраживању генерисано је 40 нових ДНК секвенци од тога 16 секвенци ITS региона, 13 секвенци LSU региона и 11 EF-1 α секвенци које су добијене из 6 врста гљива (*Marasmius rotula*, *Marasmius bulliardii*, *Marasmius oreades*, *Marasmius anomalus*, *Marasmius torquescens*, *Marasmius epiphyloides*). Добијене секвенце су похрањене у GenBank базу и додељени су им следећи приступни бројеви: МК226496 – МК226511 за ITS секвенце, МК238544 – МК238556 за LSU секвенце МК327525 – МК327535 за EF-1 α секвенце.

- Филогенетска анализа ITS/LSU и ITS/LSU/EF-1 α секвенци у овом раду, подржава тренутно прихваћено груписање Европских врста рода *Marasmius* у секције на основу макро- и микроморфолошких карактера. Међутим, добијени резултати не подржавају у потпуности груписање нижих инфрагенеричких категорија (подсекција и серија). Такође, подсекцијска класификација европских *Marasmius* врста анализираних у овом раду не представља монофилетске линије.

Закључци истраживања спроведених у оквиру ове докторске дисертације јасно указују да се на постављене циљеве успешно одговорило у целисти.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Експлицитно навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.

Кандидат **Елеонора Бошковић** резултате своје докторске дисертације представила је у виду логичких целина, на систематичан и прегледан начин. Конкретно, исти су приказани у виду текста и слика, табеларно и графички, у складу са уобичајном праксом у научно-истраживачком раду. Адекватно су интерпретирани и критички продискутовани. Коначно, изведени су валидни закључци који одговарају постављеним циљевима.

На основу извештаја тестирања докторске дисертације на плагијаризам коришћењем софтвера iThenticate (<https://www.ithenticate.com/>) и на основу прегледа 25267 речи, пронађено је 65 преклапања из 46 различитих извора и утврђен је индекс сличности (енгл. similarity index) од 3 % (према упутству произвођача све вредности испод 15% представљају оригиналан рад), што потврђује оригиналност докторске дисертације.

Стога, Комисија позитивно оцењује начин приказа и тумачења резултата истраживања.

X КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Експлицитно навести да ли дисертација јесте или није написана у складу са наведеним образложењем, као и да ли она садржи или не садржи све битне елементе.

1. Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме

Комисија констатује да једокторска дисертација кандидата Елеоноре Бошковић урађена и написана у складу са пријавом њене теме.

2. Да ли дисертација садржи све битне елементе

Ова докторска дисертација садржи све битне елементе. Током њене израде кандидат је показао висок степен познавања проблематике истраживања; начинио је обимни преглед савремених литературних навода; коректно је поставио циљеве рада; применио је адекватне и савремене методе истраживања; статистички обрађене резултате јасно је приказао и критички их продискутовао; коначно, на основу истих, извео је конкретне закључке.

3. По чему је дисертација оригиналан допринос науци

У дисертацији је анализиран молекуларни и морфолошки диверзитет сапротрофних макрогљива шумских екосистема Националних паркова Србије и Црне Горе код врста припадника родова *Marasmius*, *Mycetinis* и *Gymnopus*, које су до сада релативно слабо проучене у свету и код нас.

Статистичка анализа макроморфолошких карактера и корелација мерених карактера са климатским подацима до сада није рађена код врста *M. alliaceus* и *G. androsaceus*.

Посебан допринос огледа се у томе што су добијени подаци о бројности, величини и просторној дистрибуцији јединки у популацијама врста *M. alliaceus*, *M. rotula* и *G. androsaceus* о којима до сада није било података у научној литератури (осим за врсту *G. androsaceus*, применом методе соматске инкомпатибилности која није у потпуности адекватна (Jacobson и сар. 1993)).

Такође, подаци о параметарима молекуларног диверзитета (Fst индекс, AMOVA, UPGMA) у популацијама врста *M. alliaceus* и *G. androsaceus* нису присутни у доступној литератури.

Филогенетска анализа урађена у овој дисертацији обухватала је представнике свих секција рода *Marasmius* присутних у Европи (sect. *Marasmius*, *Hygrometrici*, *Globulares* и *Epiphylli*), што није био случај у досадашњим филогенетским истраживањима овог рода током последњих деценија (Tan и сар. 2009, Wannathes и сар. 2009, Shayн сар. 2017), у којима су проучаване врсте рода *Marasmius* из тропских региона.

Из свега наведеног може се закључити да се комбиновањем молекуларних и морфолошких података о популацијама врста *M. alliaceus* и *G. androsaceus*, током овог истраживања, омогућило боље познавање популација испитиваних врста (бројност и дистрибуција јединки у шумским екосистемима, варијабилност карактера, генетичка варијабилност).

Подаци добијени у овој дисертацији представљају основ за даља истраживања, с обзиром на то да су врсте гљива које су анализиране у овом раду широко распрострањене, честе и њихова плодна тела се могу наћи у већем броју у различитим шумским екосистемима, па могу да представљају добар модел за анализу популација сапротрофних макрогљива генерално у свету, а не само у нашим шумским екосистемима.

4. Недостаци дисертације и њихов утицај на резултат истраживања

Комисија констатује да у овој докторској дисертацији нису уочени било какви недостаци који би могли да утичу на квалитет резултата истраживања и изведене закључке.

X ПРЕДЛОГ:

На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже:

На основу укупне оцене докторске дисертације и увида у самостални научно-истраживачки рад кандидата **Елеонора В. Бошковић**, Комисија са посебним задовољством предлаже Наставно-научним већима Департмана за биологију и екологију Природно-математичког факултета Универзитета у Новом Саду да се докторска дисертација под насловом: "**Молекуларни и морфолошки диверзитет популација гљива родова *Marasmius* Fr. 1836, *Mycetinis* Earle 1909 и *Gymnoporus* (Pers.) Gray 1821 у шумским екосистемима Националних паркова Србије и Црне Горе**" прихвати, а кандидату **Елеонори Бошковић** одобри одбрана.

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ

др Јелена Вукојевић

редовни професор, Биолошки факултет, Универзитете у Београду, **председник**

др Маја Караман

ванредни професор, ПМФ, Универзитет у Новом Саду, **ментор**

др Владислава Галовић

виши научни сарадник, Институт за низијско шумарство и животну средину, Универзитет у Новом Саду, **ментор**

др Ивица Тамаш

научни сарадник, ПМФ, Универзитет у Новом Саду, **члан**

др Наташа Кочиш Тубић

научни сарадник, ПМФ, Универзитет у Новом Саду, **члан**

Др Зоран Галић

научни саветник, Институт за низијско шумарство и животну средину, Универзитет у Новом Саду, **члан**